

KONGSGATA, STAVANGER:

Arkeologisk undersøkelse av tre naverboringer.

Dunlop, A.R.

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel Kongsgata, Stavanger: Arkeologisk undersøkelse av tre naverboringer.	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 46/2018	Publiseringsdato 01.06.2018
	Prosjektnummer 1021251	Oppdragstidspunkt 3.-4.5.2018
	Forsidebilde Ved borepunkt 7. Dunlop, NIKU, 2018 (Bf30032_NIKU_0001).	
Forfatter(e) Dunlop, A.R.	Sider 15	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Arkeologi	

Prosjektleder Dunlop, A. R.
Prosjektmedarbeider(e)
Kvalitetssikrer Chris McLees

Oppdragsgiver(e) Stavanger kommune, Park og vei
--

<p>Sammendrag</p> <p>3.-4. mai 2018 foretok en arkeolog fra NIKU distriktskontor Bergen registrering ved tre naverboringer langs Kongsgata, Stavanger; veibanen er utsatt for ganske alvorlige setninger, og Stavanger kommune planlegger å ruste opp gaten etter hvert. I forbindelse med dette trenger man mest mulig informasjon om grunnen, deriblant arkeologien. Under borearbeidet ble det ikke truffet på kulturlag i det hele tatt, men undersøkelsen har gitt noen supplerende topografiske opplysninger. Opprustingen av veien burde ikke by på problemer av arkeologisk art.</p>
--

<p>Emneord</p> <p>Stavanger, Kongsgata, Breiavatnet, Domkyrkja, naverboring, fyllmasser, naturavsetninger, Multiconsult Norge AS</p>
--

Avdelingsleder

Johansen, L.-M. B.

Forord

Stavanger kommune, Park og vei takkes for oppdraget, Multiconsult Norge AS for bistand i planleggingsfasen og i felt, og folkene fra Ramudden AS for hjelp med parkering samt for god trafikkdirigering.

NIKU prosjektnummer	10201251 (2018)
Berørt område	Kongsgata, Stavanger
Gnr./bnr.	55
Oppdragets art	Arkeologisk registrering ved naverboringer
Vedtaksdato; saksnummer	19.2.2018; 18/00259-4
Oppdragsgiver	Riksantikvaren Distriktskontor Vest
Oppdraget utført av	NIKU distriktskontor Bergen v/ A. R. Dunlop
Oppdraget utført dato	3.-4.5.2018
Koordinater	Se i MABYGIS
Overflate, dagens	4,55-5,45 moh (NN2000)
Filmnummer; antall foto	Bf30032; 11
Tilstedeværelse av automatisk fredete kulturminner	Nei
Kulturhistorisk tolkning	Fyllmasser over naturavsetninger
S-nr.	-

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	7
2	Arkeologiske og topografiske opplysninger	7
3	Metoder.....	7
4	Resultater av feltarbeidet.....	7
4.1	Generelle opplysninger	7
4.2	Naverboringene: observasjoner.....	8
4.2.1	Borepunkt 7	8
4.2.2	Borepunkt 13.....	8
4.2.3	Borepunkt 14.....	9
5	Datering & funn.....	9
5.1	Borepunkt 14.....	9
6	Bevaringstilstand	10
7	Konklusjoner.....	10
8	Summary	10
9	Henvisninger.....	10
10	Dokumentasjon (NIKU).....	10

1 Innledning

Det vises til Riksantikvaren sitt vedtak datert 19.2.2018 (saksnummer 18/00259-4). Oppdraget gjaldt arkeologisk tilsyn og registrering ved grunnundersøkelser utført av Multiconsult Norge AS i Kongsgata, Stavanger (totalsonderinger og opptak av prøveserier for miljøteknisk og geoteknisk analyse). Tiltakshaver var Stavanger kommune, Park og vei. Stavanger kommune fikk tillatelse av Riksantikvaren til gjennomføring av grunnundersøkelser i Kongsgata. Bakgrunnen for oppdraget er at det er betydelige problemer med setninger i det nåværende gatelegemet. Kommunen vil ruste opp gaten og må derfor skaffe detaljert kunnskap om grunnen, slik at de riktige valgene kan foretas vedrørende refundamentering og opprustning.

2 Arkeologiske og topografiske opplysninger

Det planlagte tiltaket befinner seg innenfor det automatisk fredete kulturminnet *Middelalderbyen Stavanger* (Askeladden ID-nummer 88461), langs den østre siden til Breiavatnet. De aktuelle borepunktene ligger langs den nordre delen av Kongsgata, fra krysset med Jernbaneveien til krysset med Klubbegata. De nordligste av borepunktene ligger ikke så veldig langt fra Domkirken – som jo ligger en del høyere i terrenget. Det er kjent at det har foregått omfattende utfylling langs Breiavatnet siden middelalderen, også langs vannets østre side, men mindre langs den sørøstre delen av vannet enn i nordøst. Håpet var at arkeologisk undersøkelse av avsetningene ville kunne bidra til økt kunnskap om utfyllingsprosessene, samt at eventuelle kulturlag ville være relativt godt bevarte siden de sannsynligvis ligger i den mettede sonen.

3 Metoder

Borearbeidet ble utført av Multiconsult Norge AS, med arkeolog fra NIKU distriktskontor Bergen som ansvarlig for det arkeologiske registreringsarbeidet. Boringen ble utført som naverboring med beltegående borerigg under tilsyn av arkeologen, med en totalsondering til fjell ved hvert punkt i tillegg.

Innmåling av borepunktene ble foretatt av Multiconsult Norge AS. Forkortelsen «moh» står for «meter over havet» (med utgangspunkt i referansesystemet NN2000); høyder under havnivå angis med et minustegn foran.

4 Resultater av feltarbeidet

4.1 Generelle opplysninger

NIKU skulle i utgangspunkt delta ved borepunktene med nummer 7, 9, 10, 13, 14 og 15 (med forbehold om endringer på stedet avhengig av eventuelle problemer vedrørende underjordisk infrastruktur). Til slutt omfattet oppdraget bare tre punkter: 7, 13 og 14.

Resultatene er presentert hovedsakelig i tabellform, og da kan det trengs et par forklaringer. Nummerering av sjiktene – Bergenskontoret bruker «sjikt» istedenfor «lag» som betegnelsen for den stratigrafiske enheten i grunnboringer – er generert i dokumentasjonssystemet Intrasis. Kolonnen med overskrift «PC» inneholder angivelse av det enkelte sjiktets bevaringstilstand i henhold til SOPS-tabellen i NS9451:2009.

Arbeids- og lysforholdene under feltarbeidet var veldig gode.

4.2 Naverboringene: observasjoner

Det henvises til kapittel 10 Dokumentasjon for bilder av borelengdene.

4.2.1 Borepunkt 7

Borepunktet lå like ved Kongsgata 41A. Dets koordinater var ca. N6541071,00/Ø312289,20 og dagens overflate lå ca. 5,45 moh.

Det ble truffet på enten en stor steinblokk eller fast grunnfjell på ca. 4,45 moh, og videre boring ble avsluttet.

4.2.2 Borepunkt 13

Borepunktet lå like ved den søndre enden til Kongsgata 24. Dets koordinater var ca. N6541193,20/Ø312295,00 og dagens overflate lå ca. 4,55 moh.

Moh fra	Moh til	Sjikt-nummer	Samme som sjiktnr.	Datering/-funn/-prøver	Periode	PC	Beskrivelse av innhold
4,55	3,90	4201			Mod	D0	(Lite jord på boret) Veifyll under brostein
3,90	ca. 1,55	4202			Mod/ nyere tids	B0/ C0	(Stedvis lite jord på boret) Løs, grå/brunlig, veldig sandig jord med småsteiner og noen små røde teglstykker og en liten knoll av flint Veldig våt (brunlig, torvaktig vann) og klebrig fra ca. 2,85 moh Bare jordluft Vanskelig å tolke: utfyllingsmasser?; rivningsmasser?; byggeavfall? grøftefyllmasser?
ca. 1,55	-0,90	4203			Forhis- torisk?	-	Øverst naturavsetning Løs, våt, klebrig, lysegrå silt, sand, grus, småsteiner Umulig å undersøke i detalj Ingen jord på boret fra 0,55 til -0,45 moh og lite fra -0,45 til -1,45 moh
-0,90	-1,05	4204			Forhis- torisk		Kompakt (hard), tørr grå leire med noe silt og finsand
-1,05	?	4205			Forhis- torisk		Løs, våt, klebrig, lysegrå silt, sand, grus, småsteiner Umulig å undersøke i detalj Noen skjellbiter i lengden fra -1,45 til -2,45 moh
-2,45							Naverboring avsluttet
ca. -3,00							Fjell (data fra totalsonderingen)

Det var ingen sjikt som kan betegnes som kulturlag. Sjikt 4202 kan være et sammensurium, men det var lite materiale å gå på.

4.2.3 Borepunkt 14

Borepunktet lå noe sørvest for det vestre hjørnet til Klubbgata 1. Dets koordinater var ca. N6541215,30/Ø312288,20 og dagens overflate lå ca. 4,85 moh.

Moh fra	Moh til	Sjikt-nummer	Samme som sjiktnr.	Datering/-funn/-prøver	Periode	PC	Beskrivelse av innhold
4,85	4,20	4206			Mod	D0	(Lite jord på boret) Veifyll under brostein
4,20	ca. 3,65	4207			Mod/ nyere tids	A0/ B0	(Lite jord på boret) Løs, grå/brunlig, veldig sandig jord med småsteiner og noen små røde teglstykker Bare jordluft Vanskelig å tolke: utfyllingsmasser?; rivningsmasser?; byggeavfall? Men mest sannsynlig er det grøftefyllmasser
ca. 3,65	2,45	4208			Mod/ nyere tids	B0/ C0	Halvkompakt, ustrukturert, grå sand, grus og småsteiner med en del små røde teglstykker og enkelte rustflekker Stykke moderne keramisk avløpsrør ved ca. 3,0 moh Stykke veldig nedbrutt tre ved ca. 3,0 moh Bare jordluft Grøftefyllmasser
2,45	1,35	4209			Forhis- torisk?	-	Øverst naturavsetning Halvkompakt, våt, lysegrå/-gul/-brunlig silt/finsand med noen småsteiner og grus
1,35	↓	4210			Forhis- torisk	-	Halvvåt, noe klebrig, blågrålig silt/finsand med noe leire
-1,15							Naverboring avsluttet
ca. -2,80							Fjell (data fra totalsonderingen)

Det var ingen sjikt som kan betegnes som kulturlag. Siden sjikt 4208 representerer grøftefyllmasser – med nesten 100 % sikkerhet – så følger det at det overliggende sjikt 4207 høyst sannsynlig representerer grøftefyllmasser også.

5 Datering & funn

Verken dateringsprøver eller arkeologiske gjenstander ble samlet inn.

5.1 Borepunkt 14

Det ble funnet et stykke av moderne keramisk avløpsrør ved ca. 3,0 moh. Dette styrker hypotesen om at sjikt 4208 representerer grøftefyllmasser.

6 Bevaringstilstand

Det ble ikke truffet på avsetninger med organisk innhold, så noen diskusjon av bevaringstilstand er ikke aktuell. På den positive siden kan det påpekes at det burde ikke være fare for setninger.

7 Konklusjoner

Den arkeologiske undersøkelsen har ikke konstatert tilstedeværelsen av automatisk fredete kulturminner, men har bidratt med supplerende opplysninger om naturtopografien i nærområdet.

NIKU sin innstilling til Riksantikvaren er at det kan gis tillatelse til en gravedybde av én meter for utskiftning av masser i gaten uten problemer fra arkeologisk hold. De nye massene bør ha en mindre egenvekt enn de eksisterende, for å avlaste grunnen. Det er ikke nødvendig med etablering av systemer for infiltrasjon av overflatevann.

8 Summary

On May 3rd and 4th 2018, an archaeologist from the Bergen office of the Norwegian Institute for Cultural Heritage Research (NIKU) investigated three auger drillings carried out along the thoroughfare Kongsgata, Stavanger, the surface of which is quite badly afflicted by subsidence. The drillings did not encounter intact archaeological deposits, but provide some supplemental information about the natural topography. There should be no problems – in relation to archaeology at any rate – should Stavanger municipality wish to remove existing deposits to a depth of one metre and replace them with lighter bedding deposits.

9 Henvisninger

Standard Norge 2009. Kulturminner. Krav til miljøovervåking og -undersøkelse av kulturlag.
Norsk Standard NS9451:2009. ICS 13.020.99: 91.010.99.

10 Dokumentasjon (NIKU)

- Kontekstopplysninger er ført i Intrasys-prosjektet Bybasen for Bergen
- 11 digitalbilder (lastet inn i MUSIT sin Fotobase, både JPG- og RAW-format)

Fotoliste

Filnavn	Motiv	Opptaksdato	Sett mot	Fotograf
Bf30032_NIKU_0001.JPG	Borepunkt 7: situasjonsbilde.	03.05.2018	V	Rory Dunlop
Bf30032_NIKU_0002.JPG	Borepunkt 13: situasjonsbilde.	04.05.2018	NØ	Rory Dunlop
Bf30032_NIKU_0003.JPG	Borepunkt 13: lengden 4,45-3,55 m dyp	04.05.2018	-	Rory Dunlop
Bf30032_NIKU_0004.JPG	Borepunkt 13: lengden 3,55-2,55 m dyp	04.05.2018	-	Rory Dunlop
Bf30032_NIKU_0005.JPG	Borepunkt 13: lengden 3,55-2,55 m dyp (m/ blitz)	04.05.2018	-	Rory Dunlop
Bf30032_NIKU_0006.JPG	Borepunkt 13: lengden 2,55-1,55 m dyp (m/ blitz)	04.05.2018	-	Rory Dunlop
Bf30032_NIKU_0007.JPG	Borepunkt 13: lengden 1,55-0,55 m dyp (m/ blitz)	04.05.2018	-	Rory Dunlop
Bf30032_NIKU_0008.JPG	Borepunkt 14: lengden 3,85-2,85 m dyp	04.05.2018	-	Rory Dunlop
Bf30032_NIKU_0009.JPG	Borepunkt 14: lengden 3,85-2,85 m dyp (m/ blitz)	04.05.2018	-	Rory Dunlop
Bf30032_NIKU_0010.JPG	Borepunkt 14: lengden 2,85-1,85 m dyp	04.05.2018	-	Rory Dunlop
Bf30032_NIKU_0011.JPG	Borepunkt 14: lengden 2,85-1,85 m dyp (m/ blitz)	04.05.2018	-	Rory Dunlop

Foto

Bf30032_NIKU_0003

Bf30032_NIKU_0004

Bf30032_NIKU_0005

Bf30032_NIKU_0006

Bf30032_NIKU_0007

Bf30032_NIKU_0008

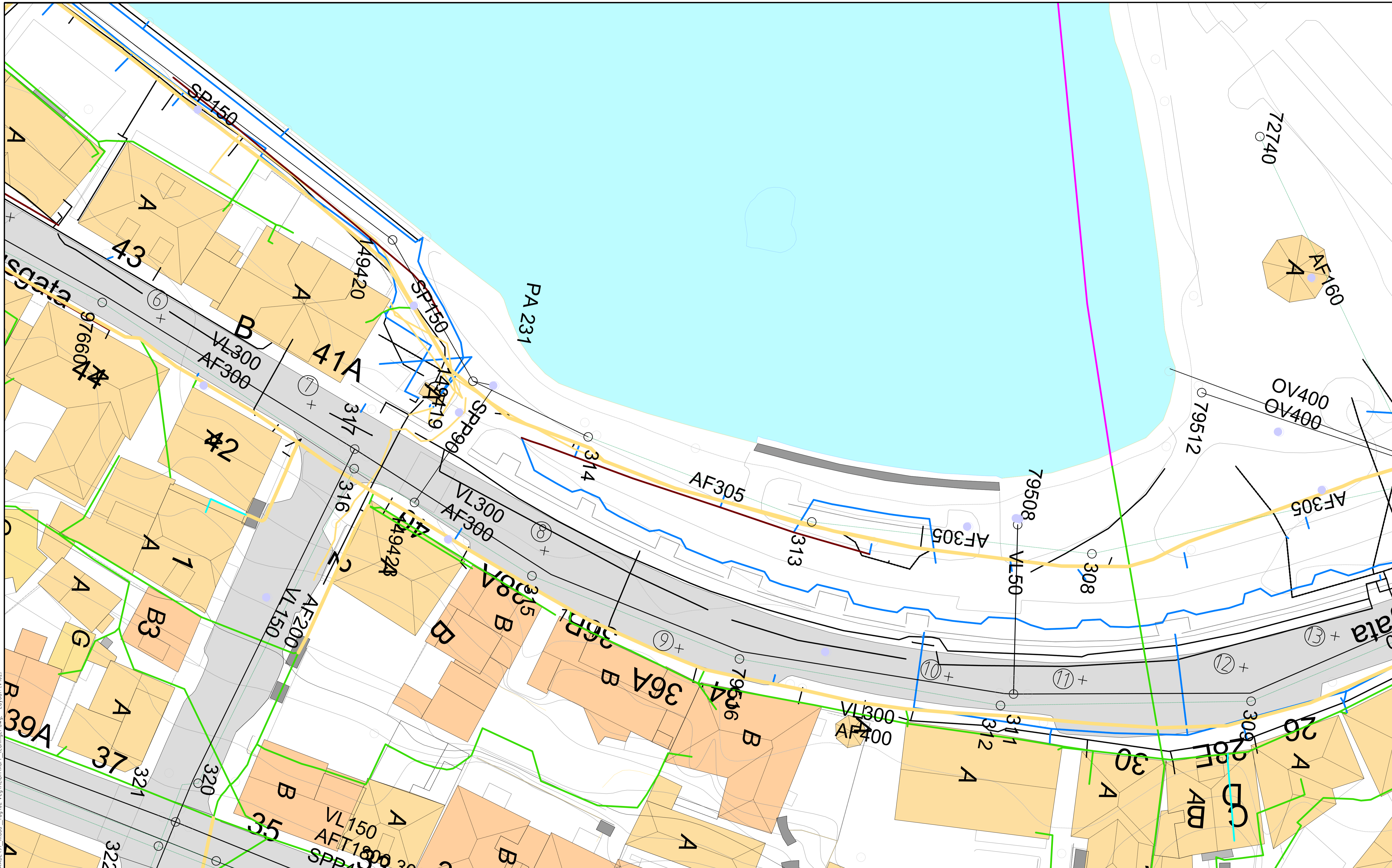
Bf30032_NIKU_0009

Bf30032_NIKU_0010

Bf30032_NIKU_0011

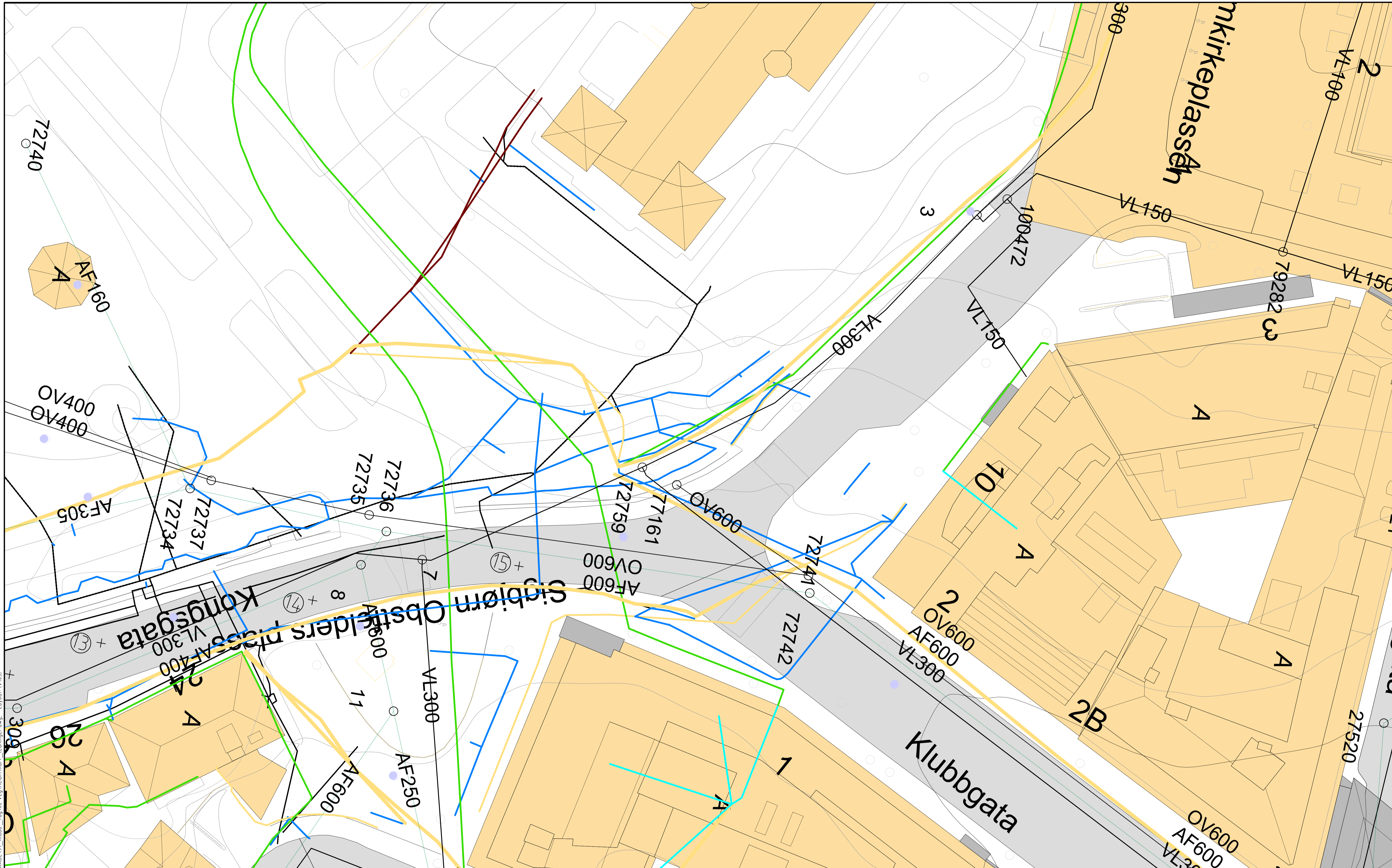

P:\010200\10200926-01\10200926-01-03_AFBEDSOMRAADES\91_klaad_fag\02_Veg\VEIDH\kart_tegninger\dwg - Layout (V102)

Tegnforklaring

Lyse eksisterende	EL_JordkabelHøgspent	EL_JordkabelLavspent	EL_JordkabelVeglyst	EL_LuftlinjeVeglyst	EL_Trekkerør	EL_JordkabelIkke i drift	Gassledning	TelecomCable	Telenor eksisterende	EL_Jordkabel	EL_Sjøkabel	EL_Trase	EL_Trekkerør	Borpunkt	Nr borpunkt	VA eksisterende	Avløpsledning	Felles avløpsledninger	Kum	Ledningsnett VA-nettverk kopling	Ledningsnett VA-nettverk kopling VA-ventiler	Overvannsledning	Uklassifisert Objekt	Vannledning

Rev.	Beskrivelse	Dato	Tegn.	Kontr.	Godt.
	Stavanger kommune		RIG		A1
			Dato	31.01.2018	
			Format/Målestokk	1:200 (1:400 - A3)	
Oppdragsnr: 10200926		Konstr./Tegnet: HEIDH/ACH		Kontrollert: ACH	
www.multiconsult.no		Tegningsnr: V102		Godkjent: HCD	

P:\01\2020\10200926-01-03_AFBESOMRÅDE\91_klubb_gg_02_Veg\VEH\H\kard_tegninger.dwg - Layout: V103

Tegnforklaring

Lyse eksisterende	EL_JordkabelHøgspenn	EL_JordkabelLavspenn	EL_JordkabelVeglysl	EL_LuftlinjeVeglysl	EL_Trekkorer	EL_JordkabelIkke i drift	Gassledning	TelecomCable	Telenor eksisterende	EL_Jordkabel	EL_Sjokabel	EL_Trasse	EL_Trekkorer	Borpunkt	Nr borpunkt	VA eksisterende	Avløpsledning	Felles avløpsledninger	Kum	Ledningsnett VA-nettverk kopling	Ledningsnett VA-nettverk kopling VA-ventiler	Overvannsledning	Uklassifisert Objekt	Vannledning

Rev.	Beskrivelse	Dato	Tegn.	Kontr.	Godt.
	Stavanger kommune		RIG		A1
Gatebruksplan Kongsgata Borplan			Dato	31.01.2018	
			Format/Målestokk	1:200 (1:400 - A3)	
Multiconsult		Status	Konstr./Tegnet	Kontrollert	Godkjent
www.multiconsult.no		Oppdragsnr:	HEIDH/ACH	ACH	HCD
		10200926	Tegningsnr.	V103	

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 46/2018

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00